

Jadwiga Rauhutowa

Powołanie Rady Naukowej ds. Archeologicznych

Ochrona Zabytków 33/2 (129), 183-184

1980

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

działu Warszawskiego odznaczeniami „Zasłużony działacz kultury” — dra Ryszarda Brykowskiego, mgr Janinę Zagalową oraz złotą odznaką „Za opiekę nad zabytkami” — inż. arch. Eugeniusza Ajewskiego, Zofię Baranowicz, dra hab. Marka Andrzeja Kwiatkowskiego, dra Andrzeja Olszewskiego, mgra Witolda Strausa.

Sekretarz Generalny Towarzystwa — mgr inż. arch. Jacek Cydzik przedstawił działalność TOnZ oraz jego stan organizacyjny. Dotychczas powołanych zostało 11 oddziałów, a mianowicie: w Warszawie, Chełmie, Kielcach, Krakowie, Lublinie, Przemyślu, Tarnowie, Zamościu, Zielonej Górze, Siedlcach i Wrocławiu (dwa ostatnie w stadium organizacji). Działają również Kolo TOnZ w Brzegu, podlegające bezpośrednio Zarządowi Głównemu, a także bardzo prężny Społeczny Komitet Opieki nad Starymi Powązkami w Warszawie jako jednostka organizacyjna TOnZ mająca własny regulamin. W dalszej kolejności omówił działalność Zarządu Głównego w 1979 r.:

— podpisanie porozumienia z Zarządem Głównym PTTK w sprawie współdziałania w rozwoju społecznej opieki nad zabytkami;

— starania o uzyskanie zezwolenia na wydawanie własnego periodyku;

— opracowanie projektu znaku graficznego Towarzystwa (autorstwa T. Kobyłki) i po akceptacji Zarządu Głównego przekazanie do Mennicy Państwowej;

— zlecenie opracowania projektów dwóch plakatów i dwóch medali pamiątkowych, z których jeden na 75-lecie TOnZ będzie przeznaczony do sprzedaży, drugi zaś do wręczenia osobom zasłużonym;

— uzyskanie zapewnienia, że Polskie Radio i Telewizja gotowe są współpracować z TOnZ, podając w swoich programach informacje o ważniejszych imprezach i przedsięwzięciach Towarzystwa;

— uruchomienie — za zgodą Ministerstwa Kultury i Sztuki — Społecznego Funduszu Ochrony Zabytków;

— wystąpienie z wnioskiem o opracowanie podstawy prawnej umożliwiającej członkom Towarzystwa obejmowanie opieką poszczególnych zabytków;

— podjęcie uchwały o zwołaniu I Zwyczajnego Walnego Zebrania Delegatów w kwietniu 1980 r.

Prof. dr Janusz Durko jako przewodniczący Głównej Komisji Rewizyjnej przedstawił jej działalność w okresie 3-letniej kadencji. Z informacji o pracy poszczególnych oddziałów TOnZ należy odnotować osiągnięcia Społecznego Komitetu Opieki nad Starymi Powązkami w Warszawie. Obecnie działa 7 zespołów specjalistycznych Komitetu. W czasie 5-letniej kadencji zorganizowane zostały dwie konferencje naukowe dotyczące konserwacji kamienia i jedna na temat konserwacji metalu. Ustalenia przyjęte na tych konferencjach są wykorzystywane w pracy Komitetu. Rokrocznie przeprowadza się odnowę od kilkunastu do ok. 40 nagrobków przy współdziałaniu Instytutu Mechaniki Precyzyjnej (organizacja pracowni konserwacji metali), od dwóch lat czynna jest także pracownia kamieniarska. Kwesty organizowane na cmentarzu w Święto Zmarłych przysparzają Komitetowi środków finansowych na konserwację zabytkowych nagrobków; ostatnia z nich przyniosła ponad 0,5 mil. złotych.

W dyskusji — zebrani postulowali konieczność współpracy Towarzystwa z młodzieżą, gromadzenia i korzystania z przyczyn w działalności propagandowej, podniesienia rangi zawodu konserwatora, podjęcia starań, aby TOnZ mogło korzystać z terenowych funduszy społecznych na ochronę dóbr kultury, nadsyłania informacji z terenu w związku z przygotowawaną publikacją dotyczącą 75-lecia TOnZ, powołania komisji ds. zmiany statutu Towarzystwa z związku ze zbliżającym się I Zwyczajnym Walnym Zebraniem Delegatów, zwrócenia uwagi na pilną potrzebę utworzenia zbioru mebli i wyposażenia wnętrz z końca XIX i XX w., szkolenia młodej kadry w zakresie rzemiosł artystycznych, dołożenia starań, aby zawsze na rynku były dostępne plany miast i regionów z oznaczeniem zabytków.

Prof. dr W. Zin poinformował zebranych o działaniu zespołu opracowującego wykaz zabytków wymagających rewaloryzacji i tych, których nie da się już uratować; o projekcie uchwały znoszącej warunek posiadania uprawnień rolnych przy zakupie zabytku nieruchomego przez osoby fizyczne; o przejęciu przez Ministerstwo Kultury i Sztuki tzw. Zółtej Karczmy w Warszawie, a także o podjęciu prac konserwatorskich umożliwiających ekspozycję Panoramy Raclawickiej.

Na zakończenie obrad dokonano wyboru zespołu ds. zmiany statutu TOnZ w celu przygotowania projektu na I Zwyczajne Walne Zebranie Delegatów.

Marian Paździor

LEVOČA 79 — WYSTAWA POPLENEROWA W WARSZAWIE

Nie mamy zwyczaju komentować w „Ochronie Zabytków” wystaw sztuki współczesnej, a taką była wystawa poplenerowa „Levoča 79” zorganizowana w grudniu 1979 r. przez PP Pracownie Konserwacji Zabytków — Oddział w Warszawie. Czynimy ów wyjątek z satysfakcją, ponieważ była to wystawa poplenerowa dyplomowanych konserwatorów zabytków, wychowanków warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych.

W 1979 r. grupa konserwatorów z warszawskiego Oddziału PKZ pracowała w Lewoczy, konserwując wystrój plastyczny kamieniczek tego malowniczego, słowackiego miasta. Wolny czas część konserwatorów spożytkowała na malowanie, korzystając

z pomocy dyrekcji Oddziału, która zaopatrzyła chętnych w nieodzowne materiały. Efektem tych działań była wystawa poplenerowa w Lewoczy, zorganizowana wspólnie z Urzędem Konserwatorskim w Spiskiej Nowej Wsi. Pięć obrazów prezentowali nasi twórcy gospodarzom. Pozostałych 25 obrazów pokazano na wystawie warszawskiej; wydany też został ilustrowany katalog wystawy. Krzysztof Dąbrowski, Katarzyna Iwanicka, Jerzy Suchwałko, Jadwiga Wardzyńska, Jolanta Wiecezorek, Anna Więckowska i Andrzej Wróbel dowiedli, że można z sukcesami artystycznymi rozwijać talenty ukierunkowane w trakcie studiów na akademii.

Sklonni jesteśmy uważać wystawę warszaw-

ską za praktyczny głos w dyskusji na temat działania konserwatorskiego jako aktu twórczego i konieczności rozwoju wiarygodności plastycznej w trakcie prac konserwatorskich. Udział w wernisazu Jana Karczewskiego, prezesa Warszawskiego Okręgu Związku Polskich Artystów Plastyków, był nie tylko aktem uznania dla kontynuacji twórczości artystycznej członków Sekcji Konserwacji, ale i wskazówką o potrzebie kontynuacji takich działań. Warszawski Oddział PKZ ma zresztą w tej mierze osiągnięcia. Już w 1978 r. nie mniej interesująca wystawa zakończyła prace plenerowe w Kazimierzu Dolnym.

l. k.

POWOŁANIE RADY NAUKOWEJ DS. ARCHEOLOGICZNYCH

Na mocy Decyzji nr 4 Ministerstwa Kultury i Sztuki z dnia 2 lutego 1979 r. powołana została w tymże Ministerstwie przy Generalnym Konserwatorze Zabytków Rada Naukowa ds. Archeologicznych. Do pierwszego składu Rady weszło 32 archeologów i przedstawicieli dyscyplin współpracujących, reprezentujących wszystkie większe środowiska archeologiczne naszego kraju. Przewodniczącym Rady mianowany został prof. dr hab. Witold Hensel — członek rzeczywisty PAN, zastępcami prze-

wodniczącego — prof. dr hab. Waldemar Chmielewski oraz doc. dr hab. Kazimierz Radwański, sekretarzem Rady — dr Jadwiga Rauhutowa, a zastępcą sekretarza — mgr inż. Jerzy Jaski.

Rada jest organem opiniodawczym Ministerstwa Kultury i Sztuki — Generalnego Konserwatora Zabytków w sprawach archeologicznych. Do jej podstawowych zadań należy opiniowanie wszelkich spraw archeologicznych podległych Ministerstwu Kultury i Sztuki lub wniesionych przez

Generalnego Konserwatora Zabytków oraz troska o rozwój archeologicznych i konserwatorskich kadr naukowych i naukowo-technicznych działających w pionie Ministerstwa Kultury i Sztuki.

Zadaniem Rady jest także opiniowanie w sprawach: głównych kierunków polityki naukowej, rozwoju muzealnictwa archeologicznego, tworzenia rezerwałów i parków archeologicznych, rozwoju i polityki służb archeologiczno-konserwatorskich, postępu w dziedzinie konserwacji zabytków, pro-

jektów terenowych badań archeologicznych, poziomu realizacji badań terenowych prowadzonych przez poszczególne jednostki, polityki w zakresie rozwoju kadr naukowych i muzealno-konserwatorskich oraz w zakresie przechowywania zbiorów i dokumentacji z badań. Nadto do zadań Rady należy przedkładanie wniosków w innych

sprawach, a szczególnie wskazanie na istniejące luki i niedostatki w głównych odcinkach badań archeologicznych. Na pierwszym posiedzeniu plenarnym w dniu 29 marca 1979 r. uchwalono Regulamin Rady i powołano trzy komisje: Komisję Badań Archeologicznych i Zdjęcia Archeologicznego Terenu (przewodniczący —

prof. dr hab. R. Schilde), Komisję ds. Rezerwatów i Rewaloryzacji Zespołów Archeologiczno-Architektonicznych (przewodniczący — prof. dr hab. W. Hensel), Komisję Muzealnictwa i Konserwatorstwa Archeologicznego (przewodniczący — doc. dr hab. K. Radwański).

Jadwiga Rauhutowa

POSIEDZENIE RADY NAUKOWEJ DS. ARCHEOLOGICZNYCH

W dniu 14—15 listopada 1979 r. odbyło się we Wrocławiu posiedzenie Rady Naukowej ds. Archeologicznych; program posiedzenia obejmował zapoznanie się jej członków z niektórymi badaniami konserwatorskimi i realizacjami rezerwatów archeologicznych na terenie Wrocławia i województwa wrocławskiego. Organizatorzy spotkania — Prezydium Rady i Wojewódzki Ośrodek Archeologiczno-Konserwatorski — przygotowali referaty oraz umożliwili uczestnikom posiedzenia bezpośredni kontakt z badanymi obiektami i rezerwatami w terenie.

Posiedzenie otworzył prof. dr hab. Witold Hensel — przewodniczący Rady, wygłaszając referat pt. *Archeologia żywa i współczesna*, w którym zwrócił m.in. uwagę na potrzebę podejmowania przez archeologów tematów społecznie użytecznych, problematyki węzłowej w zakresie historii i kultury oraz naukowo aktualnej, ponadto dbałości o wysoki poziom metodyczny dyscypliny i właściwą formę popularyzacji wyników badań.

Prof. dr hab. Jerzy Rozpedowski, dyrektor Instytutu Historii Architektury, Sztuki i Techniki Politechniki Wrocławskiej wygłosił referat pt. *Z problematyki badań grodów i zamków w Polsce*, w którym zajął się ich genezą, nie pomijając ważnych kwestii terminologicznych. Przedstawił też wyniki najnowszych badań w tej dziedzinie, zgłaszając propozycję interdyscyplinarnych badań nad historią architektury obronnej w rejonie Wrocławia.

Mgr Tadeusz Kaletyn, dyrektor Wojewódzkiego Ośrodka Archeologiczno-Konserwatorskiego we Wrocławiu, w wystąpieniu

pt. *Ochrona i ekspozycja zabytków archeologicznych w krajobrazie kulturowym Dolnego Śląska* omówił założenia badawcze i ekspozycyjne obiektów archeologicznych znajdujących się w polu zainteresowań WOAK, sposoby ich oznakowania i wytyczania szlaków turystycznych — przy szerokiej współpracy z organizacjami młodzieżowymi i społecznymi, wojskiem oraz zakładami pracy.

Następnie przedstawili swe referaty dr. inż. arch. Stanisław Medeksza i dr. inż. arch. Jacek Kościuk z Instytutu Historii Architektury, Sztuki i Techniki Politechniki Wrocławskiej. Referat pierwszy zawierał wszechstronną klasyfikację ruin zamków oraz ocenę ich wartości konserwatorskiej i ekspozycyjnej, referat drugi — szczegółowe omówienie wyników badań archeologiczno-architektonicznych prowadzonych przez WOAK i Instytut Historii Architektury, Sztuki i Techniki Politechniki Wrocławskiej na terenie zamku w Świdnicy. Ilustracją tematyki obrad było zapoznanie się z wynikami badań wykopaliskowych w kościele Św. Gotarda w Strzelinie, obeerzenie grodziska — wraz z ekspozycją — w Będkovicach koło Sobótki oraz parku archeologicznego związanego z grodziskiem na przedmieściu Wrocławia — Sołtysowicach, a także poznanie archeologicznych badań konserwatorskich murów miejskich Wrocławia w rejonie bramy Św. Mikołaja.

W dyskusji podniesiono m.in. metodologiczne aspekty współpracy archeologów i historyków architektury związane z badaniami archeologiczno-architektonicznymi. Wystąpiono też z wnioskiem o włącze-

nie do programu studiów archeologicznych oraz kształcenia podyplomowego problematyki późnego średniowiecza i czasów nowożytnych, jak też metodyki badań architektury, gdyż te rozwijające się specjalności wymagają zaplecza kadrowego. Na podstawie wizji lokalnej przedstawionych obiektów podkreślono celowość ograniczenia niekoniecznych badań archeologicznych na rzecz ewidencji obiektów, zabezpieczenia oraz prac zmierzających do ich właściwego udostępniania społeczeństwu.

Obrady podsumował prof. dr hab. W. Hensel, eksponując ważniejsze problemy i walory naukowe wygłoszonych referatów oraz programu konserwatorskiego w zakresie archeologii, realizowanego na obszarze Wrocławia i województwa wrocławskiego. Podkreślił też potrzebę szerokiej współpracy wszystkich zainteresowanych dyscyplin, instytucji i władz w omawianej dziedzinie oraz konieczność rozwijania zarówno naukowego warsztatu badawczego, jak też zaplecza technicznego archeologii.

W posiedzeniu, oprócz członków Rady, wzięli udział przedstawiciele środowiska naukowego i konserwatorskiego Dolnego Śląska i Śląska Opolskiego oraz wicewojewoda wrocławski. Uczestnicy obrad mieli możliwość zapoznania się także z wystawą projektów rezerwatów archeologicznych oraz propozycjami rozwiązań technicznych w zakresie prac archeologicznych (przykrycia wykopów oraz model latający do zdjęć lotniczych).

Jan Gromnick

UROCZYSTOŚCI ZWIĄZANE Z PIĘTNASTOLECIEM ICOMOS

W związku z piętnastolecie istnienia Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków — ICOMOS w dniach 11—13 października 1980 r., na zaproszenie Polskiego Komitetu Narodowego ICOMOS, odbędą się w Warszawie doroczne zebrania Komitetu Doradczego i Komitetu Wykonawczego. Oba Komitety, stanowiące podstawowe organy ICOMOS, spotkają się ponadto w dniu 14 października w Krakowie, w wspólnym, uroczystym zebraniu. W tym samym dniu, w godzinach popołudniowych, odbędzie się posiedzenie ICOMOS na Wawelu, gdzie piętnaście lat temu nastąpiło proklamowanie Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków.

W 1976 r. Warszawa została wybrana również przez UNESCO jako miejsce spotkania ekspertów rządowych, którzy opracowali Zarządzenie UNESCO, zwane później „Zaleceniem Warszawskim”, w sprawie ochrony zespołów historycznych i tradycyjnych. W związku z tym bezpośrednio po zebraniach Komitetów ICOMOS, w dniach 15—17 października 1980 r., w ścisłym powiązaniu z uroczystością

piętnastolecia ICOMOS zostanie zorganizowane międzynarodowe kolokwium na temat wdrożenia w życie „Zalecenia” UNESCO. Organizatorem kolokwium będzie ICOMOS w porozumieniu z UNESCO i przy współpracy Międzynarodowego Stowarzyszenia Urbanistów. W nawiązaniu do tematu kolokwium opracowano ankietę dotyczącą obecnego stanu ochrony zespołów zabytkowych w różnych krajach świata. Ankieta została rozesłana przez Sekretariat ICOMOS w Paryżu do wszystkich Komitetów Narodowych. Jej wyniki będą stanowiły podstawę raportu i dyskusji w czasie kolokwium. Po zakończeniu obrad kolokwium Polski Komitet Narodowy ICOMOS zaproponuje uczestnikom spotkania jednodniową wycieczkę do wybranych zabytkowych miast w Polsce. Kolokwium mające odbyć się w październiku 1980 r. w Krakowie jest wyrazem konsekwentnie rozwijanej w ciągu ubiegłych piętnastu lat współpracy ICOMOS z organizacjami międzynarodowymi o podobnych celach i założeniach. Współpraca ta była szczególnie żywa w odniesieniu do

UNESCO, które przyczyniło się do powstania Rady i utrzymuje nad nią stały patronat. Patronat ten przejawia się nie tylko w dotowaniu działalności Rady, lecz także w powierzaniu jej najważniejszych zadań w dziedzinie ochrony zabytków. Do zadań tych należy przede wszystkim realizacja międzynarodowych konwencji i zaleceń UNESCO, jak np. Konwencji UNESCO o ochronie dziedzictwa światowego, a także innych aktów prawnych, stanowiących podstawy międzynarodowej ochrony prawnej zabytków i wzory dla wielu legislacji krajowych. Projektowane przez Polski Komitet Narodowy zebrania członków ICOMOS z okazji piętnastolecia oraz kolokwium naukowe w Krakowie mają na celu m.in. przypomnienie o działalności ICOMOS polskim konserwatorom zabytków, a z kolei spotkania innych Komitetów Narodowych będą okazją do pokazania ich uczestnikom wyników prac konserwatorskich w naszym kraju.

Aleksandra Żaryn